

Bevezetés

A 20. század történelmi eseményei napjainkig is érezhető hatással voltak az erdélyi falvak társadalmi, kulturális és gazdasági életére. A világháborúk, impérium- és rendszerváltások, mind hozzájárultak, hogy a hagyományos paraszti társadalom átalakuljon, megváltozzon, és végül felszámolódjon. Kötetemben ezeknek a változásoknak egy sajátos példáját dolgozom fel, egy marosszéki falu, Jobbágytelke 20. századi társadalomtörténetének és gazdasági stratégiáinak vizsgálata során. A két vizsgált területre nagy hatással volt a 20. századi kollektivizálás elmaradása a faluban, melynek sajátos társadalmi és gazdasági következményei lettek, és ezek mai napig is meghatározzák a település mindennapjait.

Egyetemi tanulmányaim során a romániai kommunizmus időszakát már kutattam. A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézetének alap- és magiszteri képzése alatt a kolozsvári hóstátiak emlékezetét, azon belül is a kommunizmus alatti városrendezés, bontások idejére való visszaemlékezéseket elemeztem (bővebben lásd: Nagy 2013, 2014, 2017c és 2019). A korábban kevésbé ismert Felső-Nyárád menti terepre és a sajátos, a környező falvaktól eltérő gazdasági, társadalmi helyzetű Jobbágytelkére szakmai irányítóm, dr. Pozsony Ferenc hívta fel a figyelmem. E könyv alapját a Hungarológia Doktori Iskola keretében megvédett doktori disszertációm képezi, amely a helyszínen végzett mélyinterjúkon, megfigyeléseken, illetve a fellelhető korabeli dokumentumokon (sajtóanyag, naplóbejegyzések stb.) alapult, illetve a levéltári forrásokra épült, melyek ugyancsak fontos szerephez jutottak az akkori események megértésében. Mindezeket a vonatkozó társadalom- és gazdaságtörténeti szakirodalom alapján elemeztem.

A helyszínen való kutatásban a hálóba módszerrel jutottam el az adatközlőimhez. Itt kell köszönetet mondanom Orbán Veronka, Orbán Kálmán és Bereczki Éva jobbágytelki lakosoknak, akik a helyi viszonyokat ismerve tanácsaikkal, útmutatásaikkal segítették munkámat, és mindemellett korabeli írott források rendelkezéseimre bocsátásával nagyban hozzájárultak ottani gyűjtéseimhez. Ugyanígy köszönet illeti a községgközpont, Székelyhodos elöljáróit is, akik lehetővé tették Székelyhodos Község Levéltárának kutatását, ahol számos korabeli jobbágytelki anyagot találtam. A Maros Megyei Állami Levéltárban való kutatásban jelentős segítséget nyújtott László Márton, a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár Marosvásárhelyi Gyűjtőlevéltárában pedig Barabás Kisanna levéltáros, akiknek ugyancsak köszönettel tartozom.

A segítőkész jobbágytelki és székelyhodosi lakosok, családom és barátaim, illetve szakmai irányítóm mellett köszönettel tartozom az alábbi személyeknek a doktori disszertáció és e kötet elkészüléséhez nyújtott szakmai segítségükért, támogatásukért és türelmükért: Furu Árpád, Gyórfy Eszter, Ilyés Sándor, Jakab Albert Zsolt,

Keszeg Vilmos, Mogyorósi Ágnes, Szabó Árpád Töhötöm, Szalma Anna-Mária, Szikszai Mária, Szilárd Anna, Tatár Erzsébet Tímea. Külön köszönet doktori disszertációm opponenseinek, Gagy Józsefnek, Kotics Józsefnek és Tánzos Vilmosnak, akik építő kritikával és tanácsokkal segítették munkámat.

